

Vlaanderen
is welzijn

Draaiboek radicalisering Jongerenwelzijn

Handvatten voor de preventie, aanpak en omgang met radicalisme in de
Jeugdhulp - Jongerenwelzijn

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Preventie	4
3. Omgaan met signalen van radicalisering	8
4. Bepalen van contouren van traject	12
5. Hulpverleningsaanbod radicalisering binnen Jongerenwelzijn	15
6. Externe ondersteunende expertise	17
7. Inbedding in een multi agency approach	18
8. Beroepsgeheim en radicalisering in de jeugdhulp praktijk	18
9. Registratie en databank	18

1. INLEIDING

Uit de praktijk blijkt dat het ontwikkelingsproces tot radicalisering erg snel kan gaan. Het is daarom erg belangrijk om al bij de eerste signalen van radicalisering gepast te kunnen optreden. Dit kan enkel mits voldoende kennis, visie en beleid. Bovendien vertrekt dit best vanuit een afgestemde gezamenlijke multi agency approach met ondubbelzinnig taalgebruik.

Vanuit Jongerenwelzijn willen we de verschillende partners, binnen onze verschillende afdelingen, hierin voldoende ondersteunen en een duidelijke structuur aanreiken met linken naar expertise en aanspreekpunten.

Dit document heeft als doelstelling om op een heldere manier een overzicht te brengen in de verschillende acties die vanuit Jongerenwelzijn ondernomen kunnen en moeten worden in het handelen rond radicalisering, van het brede informeren en het preventieve luik, tot de meer ingrijpende acties.

Het draaiboek richt zich specifiek op acties waarin de betrokkenheid van Jongerenwelzijn vereist is, maar moet gezien worden in een ruimere multi-agency approach. Hierbij willen we heel concreet ook de link maken met Agentschap Kind en Gezin.

Bijkomende achtergrond, definities, duiding en uitdieping worden gegeven in het document 'Handvatten voor de preventie, aanpak en omgang met radicalisme in de Jeugdhulp - Jongerenwelzijn'.

Een lijst met toelichting bij de gebruikte afkortingen is achteraan in de tekst opgenomen.

2. PREVENTIE

In dit hoofdstuk worden de preventieve acties beschreven die op touw gezet worden vanuit Jongerenwelzijn.

2.1 Kennis en visie omtrent radicalisering

Wat is radicalisering? Waar ontstaat het? Is het steeds geloofsgebonden? Welke stadia zijn er te onderscheiden? Hoe kunnen we het herkennen?

Een degelijke kennis van hoe radicalisering kan begrepen en herkend worden, kan er voor zorgen dat je als hulpverlener sneller signalen kan oppikken, in de juiste context plaatsen, en passend kan handelen.

1.1.1.1 Vlaamse ondersteuningsteams allochtonen (OTA):

In een superdiverse samenleving is het belangrijk om in te zetten op zorg op maat voor iedere jongere en zijn gezin. Dit betekent dat er in de hulpverlening aan jongeren met een migratieachtergrond en hun gezin soms extra aandacht moet gaan naar het zichtbaar maken van interculturele, levensbeschouwelijke en migratiegebonden vanzelfsprekenschappen. OTA ondersteunt hulpverleners binnen de jeugdhulp, die werken met jongeren en hun gezin met een migratieachtergrond. Samen met de hulpverleners en het gezin zoeken we naar verbinding zodat de zorg beter aansluit bij de vragen en beleving. We combineren hiervoor onze expertise in 'cultuursensitieve zorg' met onze kennis van de hulpverlening binnen de integrale jeugdhulp.

De voorbije paar jaar ontwikkelende OTA een vormingspakket waarbinnen ook specifiek aandacht is voor het fenomeen radicalisering. Dit vormingsaanbod werd op grote schaal gratis aangeboden, maar verdiepingssessies op het niveau van een organisatie of een casusgebonden ondersteuning kan aangevraagd worden.

- info:
 - Online infodocument : http://ota-vlaamsbrabant-brussel.be/wp-content/uploads/2014/03/OTA_INFOGRAFIEK_DERADICALISERING.pdf
- Doelgroep:
 - Alle organisaties binnen de Jeugdhulp
 - Consulents van OCJ en SDJ
- Contact:
 - West- en Oost-Vlaanderen:
 - Tel: 09 267 75 34
 - Mail: info@otavzw.be
 - Website: <http://www.otavzw.be/>
 - Antwerpen:
 - Tel: 03 / 663 13 63
 - Mail: info@ondersteuningsteamantwerpen.be
 - Website: <http://ondersteuningsteamantwerpen.be/>
 - Limburg:
 - Tel: 011/858110
 - Mail: info@objlimburg.be
 - Website: <http://www.objlimburg.be/>

- Vlaams-Brabant/Brussel:
 - Tel: 02 725 60 13
 - Mail: info@OTA-vlaamsbrabant-brussel.be
 - Website: <http://ota-vlaamsbrabant-brussel.be>

1.1.1.2 Kennisplein

Op de website van het Kennisplein vind je meer achtergrond en wegwijzers naar programma's en methodieken in de aanpak van bepaalde vormen van radicalisering, en linken naar verdere info en goede praktijken.

<https://www.kennisplein.be/Pages/Radicalisering.aspx>

1.1.1.3 Website Jongerenwelzijn

Op de website van Jongerenwelzijn bundelen we de teksten rond radicalisering die specifiek voor de organisaties en partners van Jongerenwelzijn bedoeld zijn.

1.1.1.4 Hulplijnen

Om zo laagdrempelig en rechtstreeks mogelijk info te verstrekken over mogelijk radicalisering zijn er twee hulplijnen opgericht, of specifiek rond dit thema versterkt.

- ***De Opvoedingslijn*** heeft sinds een tweetal jaar medewerkers opgeleid in dit thema. Ze richten zich in de eerste plaats tot de contextfiguren die in aanraking komen met minderjarigen die signalen van radicalisering vertonen. Vanuit hun expertise op zowel het vlak van opvoeding als de sociale kaart kunnen ze snel en passend antwoorden geven of doorverwijzen.
Tel: 078 15 00 10
Mail: opvoedingslijn@groeimee.be
- De ***Infolijn Islam*** richt zich voornamelijk tot jongeren 'die op zoek zijn naar hun islamitische identiteitsontwikkeling'. Maar ook ouders, kennissen en vrienden kunnen er een beroep op doen om bij ontluikende radicalisering voldoende tegenargumenten te kunnen aandragen. Ook hulpverleners kunnen vragen stellen aan de infolijn.
Tel: 0800 200 98
Mail: Infolijn.islam@embnet.be

2.2 Diversiteitsbeleid stimuleren

Terwijl de multiculturele samenleving zich binnen de doelgroep van de jeugdhulp begint af te spiegelen, is dit meestal nog niet het geval bij de hulpverlening zelf. Een duidelijke visie op de manier waarop je als organisatie hier mee omgaat vormt een belangrijke meerwaarde om voorbereid te zijn op de mogelijke specifieke vragen die hiermee gepaard gaan.

Jongerenwelzijn subsidieerde daarom een project waarbij de Touter hun expertise op het vlak van het ontwikkelen van een visie en een (personeels)beleid op organisatieniveau omzette in een open vormingsaanbod. Organisaties konden bovendien intekenen op verdiepingssessies op maat. De resultaten hiervan, en de handvaten om hier in de toekomst verder mee aan de slag te gaan, werden door De Touter gebundeld in een update van hun handboek 'Kleurrijke Maatzorg'.

- Info:
 - <http://www.detouter.be/>
- Doelgroep:
 - Alle organisaties binnen de Jeugdhulp
- Kleurrijke Maatzorg:
 - Handboek te verkrijgen bij de Touter
 - www.kleurrijkemaatzorg.be : actuele info, werkbladen, ...
 - kleurrijkemaatzorg@detouter.be : aanvraag vorming en trajectbegeleiding op maat
 - Tel: 03 287 80 20

2.3 Aanspreekpunten

Om de verschillende partners, en betrokkenen bij de verschillende afdelingen van Jongerenwelzijn zo adequaat mogelijk bij te staan bij vragen over radicalisering, werden er verschillende aanspreekpunten aangesteld die gecontacteerd kunnen worden.

- Aanspreekpunten radicalisering per afdeling op hoofdbestuur
 - Voorzieningenbeleid:
 - Bram Antheunis
 - Tel: 02 553 06 35
 - Mail: bram.antheunis@jongerenwelzijn.be
 - OSD:
 - Virna Saenen
 - Tel: 02 553 38 88
 - Mail: virna.saenen@jongerenwelzijn.be
 - GI:
 - Chris Smolders
 - Tel: 02 553 68 12
 - Mail: chris.smolders@jongerenwelzijn.be
 - ACT:
 - Stijn Beirens
 - Tel: 02 553 34 14
 - Mail: Stijn.beirens@jongerenwelzijn.be

- Aanspreekpunten buitendiensten
 - o Consulents SDJ / OCJ

Voor de ondersteuning van consulents in trajecten waarbij er een mogelijke radicaliseringsproblematiek is, werden 19 consulents opgeleid in deze materie, en hebben ze als referentieconsulent radicalisering een ondersteunende rol ten aanzien van de andere consulents. Aangezien de ondersteuning die deze consulents aanbieden enkel gericht is aan andere consulents, zijn deze niet door externen contacteerbaar.

- o Begeleiders Gemeenschapsinstellingen

Binnen de verschillende campussen van de gemeenschapsinstellingen zijn er moslimconsulents aangesteld. Deze zijn er in de eerste plaats voor de jongeren die in de gemeenschapsinstellingen verblijven.

Verder is er een charter uitgewerkt binnen de Gemeenschapsinstellingen die handvatten moeten geven over de manier waarop jongeren die gelinkt zijn aan terro-dossiers of radicalisering begeleidt worden. Hierbij ligt de nadruk niet op isolatie maar op re-integratie.

3. OMGAAN MET SIGNALLEN VAN RADICALISERING

Wanneer er signalen zijn dat een minderjarige (of de context waarin hij verblijft) radicaliseert, en deze minderjarige is nog niet gekend door Jongerenwelzijn, is het mogelijk dat onze diensten gecontacteerd worden om hier alsnog een rol in op te nemen. Maar het is ook mogelijk dat, in de loop van een begeleiding van een minderjarige, je als consulent, hulpverlener of organisatie zelf signalen van radicalisering opmerkt bij een jongere of zijn context. Bepaalde uitspraken, uiterlijke kenmerken, observaties in de thuissituatie, informatie van partnerorganisaties, ... zijn niet altijd makkelijk en eenzijdig te interpreteren, en maken correct handelen niet eenvoudig.

Het is in eerste instantie belangrijk om uit te gaan van de eigen krachten en mogelijkheden van u zelf als begeleider of consulent, en van de expertise van uw organisatie in het begeleiden van minderjarigen. Maar ter bijkomende ondersteuning lijsten we volgende mogelijke acties op om met signalen van deze specifieke problematiek verder aan de slag te kunnen.

3.1 Signalen van radicalisering van minderjarige die nog niet gekend is bij Jongerenwelzijn.

1. Detectie

- Nagenoeg elke organisatie die in aanraking komt met jongeren kan signalen opvangen van mogelijke radicalisering. Het is belangrijk dat deze organisaties eerst en vooral hun eigen processen doorlopen vooraleer er eventueel zou aangemeld worden bij Jongerenwelzijn. Deze processen worden niet in dit draaiboek van Jongerenwelzijn opgenomen, omdat deze zo verschillend kunnen zijn.
- Enkele mogelijke stappen kunnen zijn:
 - o aanmelder zoekt naar begeleiding in de vrijwillige rechtstreeks toegankelijke hulp.
 - o contact met het LIVC.

2. Aanmelden

Indien er, door de signalen van radicalisering, situaties van verontrusting zijn met een vermoeden van **maatschappelijke noodzaak**, zijn volgende stappen mogelijk:

- consultfunctie OSD contacteren:

Hulpverleners die in hun werksituatie geconfronteerd worden met een verontrustende opvoedingssituatie en vragen hebben over de aanpak ervan, kunnen telefonisch contact opnemen met het consultteam van het OCJ om:

- In dialoog de verontrusting helder te krijgen
- Op zoek te gaan naar meer handelingsmogelijkheden
- Te verkennen wat haalbaar en werkbaar is
- Met respect voor anonimiteit van de cliënt

Het 'eigenaarschap' blijft bij de consultvrager.

- Aanmelding OCJ

Bij **gevaar of acute dreiging** dringen we er op aan om rechtstreeks de politie of het parket te verwittigen. Jongerenwelzijn zal dan in actie komen wanneer het jeugdparquet hier de vraag toe stelt.

3.2 Signalen van radicalisering bij minderjarige die al een traject loopt binnen Jongerenwelzijn.

Wanneer er in de loop van de hulpverlening signalen opgevangen worden van radicalisering, bij de jongere of eventueel in de gezinscontext, kan er aandacht gegeven worden aan volgende stappen ; het inschatten van de signalen, het melden van de signalen, en het verder aan de slag gaan (met eventuele bijkomende ondersteuning).

1. Inschatting

De inschatting van signalen van mogelijke radicalisering moet met de nodige omzichtigheid gebeuren. In **hoofdstuk 4** geven we hier meer toelichting bij.

2. Melden van signalen

- o Maatschappelijke noodzaak?

Indien er, door de signalen van radicalisering, situaties van verontrusting zijn met een vermoeden van **maatschappelijke noodzaak**, en er is nog geen consulent betrokken, kan er volgens de gekende procedures een aanmelding gebeuren.

Wanneer er wel al een consulent betrokken is, kan er met deze contact opgenomen worden. De consulent kan op zijn beurt eventueel de ondersteuning van een referentieconsulent inschakelen.

- o Gevaar of acute dreiging

Bij **gevaar of acute dreiging** dringen we er op aan om rechtstreeks de politie of het parket te verwittigen. Behalve het inlichten van politie of parket, vragen we ook om de volgende instanties te informeren van de stappen die gezet werden:

- Consulent / jeugdrechter (indien betrokken)
- Agentschap Jongerenwelzijn, afdeling Voorzieningenbeleid

3. Verder aan de slag

Het opvangen van signalen van radicalisering, en het inschatten van de impact hiervan, maakt sommige organisaties en hulpverleners onzeker over de mogelijkheden die ze hebben om hier verder mee aan de slag te gaan. Toch is het belangrijk om, net zoals in andere trajecten waar je binnen de hulpverlening mee in aanraking komt, vanuit de eigen expertise te zoeken naar mogelijkheden, krachten en verbinding.

Maar gepaste bijkomende ondersteuning kan cruciaal zijn om te kunnen omgaan met de specificiteit van de problematiek. In de volgende hoofdstukken wordt er daarom verder ingezoomd op het inschakelen van ondersteunend aanbod, het toeleiden naar gespecialiseerd aanbod en het inbedden in een multi-agency approach.

3.3 Signalen van terugkeer van minderjarige uit IS gebied

Een specifieke doelgroep binnen deze problematiek vormen de minderjarigen die, al dan niet met volwassenen uit hun context, verblijven in conflictgebied en willen terugkeren of reeds op de terugweg zijn.

De manier waarop Jongerenwelzijn in actie komt wanneer er signalen komen van een mogelijke terugkeer, wordt hier schematisch weergegeven.

1. Detectie:

Het OCAD houdt een database bij waarin ook de Belgische minderjarigen die in het conflictgebied verblijven opgenomen worden.

Kinderen jonger dan 12 jaar worden gekoppeld aan de volwassenen met wie ze daar verblijven, terwijl er voor +12 jarigen individuele fiches opgemaakt worden met relevante gegevens rond scholing en netwerk, dreigingsniveau, ...

2. Informeren:

- Het OCAD verwittigt, zodra ze inschatten dat een minderjarige onderweg is naar België, de verschillende betrokken partners. Deze partners zijn het parket-generaal, het lokale parket, de Lokal Task Force (LTF) en de leidend ambtenaar van agentschap Jongerenwelzijn.
- OCAD bezorgt hiertoe een infofiche aan de administrateur-generaal met hierin beknopte informatie over de jongere en een inschatting van het dreigingsniveau.
- Het federaal parket bezorgt inlichtingen over het traject van de minderjarige terugkeerders aan de jeugdparketten.

3. Voorbereiden:

- Zodra geweten is over welk jeugdparquet dit gaat, wordt de desbetreffende **regioverantwoordelijke** op de hoogte gebracht door het hoofdbestuur. Deze stemt samen met de **regiocoördinator** af welk eventueel aanbod er snel noodzakelijk zou moeten zijn bij een effectieve terugkeer. Dit maakt het mogelijk om, zodra er een aanmelding zou komen vanuit het jeugdparquet, heel snel te kunnen opstarten.

4. Opstart traject Jongerenwelzijn:

- Jongerenwelzijn onderneemt pas effectief actie wanneer er een aanmelding is vanuit het jeugdparquet.
- Jeugdparquet meldt aan bij OCJ of vordert de Jeugdrechter.
- Andere acties in het kader van veiligheid zijn een taak van de Local Task forces (LTF) en de lokale integrale veiligheidscellen (LIVC). Het hulpverleningstraject start met het bepalen van de contouren van het traject (zie hoofdstuk 4).

5. Bepalen contouren van traject : zie hoofdstuk 4

6. Aanbod op maat : zie hoofdstuk 5 en 6

7. Samenwerking : zie hoofdstuk 7

4. BEPALEN VAN CONTOUREN VAN TRAJECT

Om te komen tot een passend hulpverleningstraject voor de minderjarige, is het belangrijk om een correcte inschatting te maken van de situatie, rekening houdende met de verschillende facetten. Het doel hiervan is het duidelijker zicht krijgen op de **mate waarin er sprake is van radicalisering**, met een focus op hulpverlening.

Vanuit Jongerenwelzijn focussen we op het hulpverleningsluik, maar het traject als resultaat van deze fase moet gekaderd worden binnen een multi agency approach, waarin ook aandacht zal zijn voor het veiligheidsaspect. We benaderen het luik 'radicalisering' niet als een op zich staand fenomeen, maar koppelen het steeds aan andere elementen zoals bijvoorbeeld identiteitsontwikkeling.

De eerste jeugdhulpactor waarbij de betreffende jongere wordt aangemeld, zou in staat moeten zijn om een eerste inschatting van de situatie op te maken. Wanneer hieruit duidelijk blijkt dat er gespecialiseerde extra input nodig, kan een diepgaande assessment aangevraagd worden.

4.1 Een eerste inschatting

Wanneer een jeugdhulpactor (binnen een organisatie, of als consulent) signalen van radicalisering opmerkt, kan deze een eerste inschatting maken, eventueel ondersteund vanuit verschillende hoeken.

Mogelijke input:

- Is er vanuit het OCAD informatie over de jongere aangeleverd?
- Is er al een traject lopende vanuit een LTF of een LIVC?

Mogelijke partners:

- Bespreken met collega's, teamvergadering.
- Dossierbespreking met OTA.
- Contact met consulent OCJ of SDJ.
- Advisering vragen bij Platvorm van Vlaamse Imams en Moslimdeskundigen (zie hoofdstuk 6.2).
- Bespreking met referentieconsulent radicalisering (enkel voor consulenten).
- Bespreking met moslimconsulent (enkel voor medewerkers GI).
- Contact met stedelijke radicaliseringsambtenaar, indien beschikbaar in betreffende stad of gemeente.
- Bespreking op lokale partnertafel of LIVC (zie hoofdstuk 7 en 8).

Mogelijke tools:

- Radix (radix tool Antwerpen) : de Radix tool wordt van de stad Antwerpen gehanteerd voor het uitwerken van hulpverleningstrajecten. Het instrument wordt niet standaard ingezet binnen Jongerenwelzijn. Voor meer informatie hierover kan u terecht bij de radicaliseringsambtenaar van stad Antwerpen
 - o Anissa Akhandaf, tel 03/338 61 82, mail anissa.akhandaf@stad.antwerpen.be

4.2 Ronde tafel bespreking

Wanneer er uit de eerste inschattingsfase onvoldoende duidelijkheid komt over de situering of het uit te stippelen traject, kan er een diepgaandere fase opgestart worden waarbij er een ronde tafel georganiseerd wordt waarbij er vanuit een diverse expertise een traject op maat geadviseerd wordt.

Dit ronde tafelmoment zal ook worden georganiseerd bij elke terugkerende minderjarige, op het moment dat ze aangemeld worden door het jeugdparket.

- **Doel:**

Een multidisciplinair samengesteld team van experts maakt, indien mogelijk samen met de minderjarige en zijn context, een inschatting van de situatie en doet een voorstel van (vervolg)traject.

- **Procedure**

Wanneer het jeugdparket een aanmelding doet bij het OCJ of een jeugdrechter vordert, kan de aangeduide consulent het initiatief nemen om een multidisciplinair assessment uit te voeren. Dit kan evenzeer gebeuren wanneer een consulent in een reeds lopend traject nood heeft een externe input om het traject rond radicalisering weer vlot te krijgen. Er wordt een afsprakenkader opgesteld waarin aan alle aanwezigen duidelijk gemaakt wordt wat de doelstelling van de vergadering is, en hoe er rekening gehouden moet worden met bijvoorbeeld beroepsgeheim.

- Externe voorzitter? De consulent kan, indien gewenst, een aanvraag doen bij de regiocoördinator om een externe voorzitter van de afdeling ACT aan te stellen.

- **Mogelijke samenstelling:**

- De consulent, eventueel ondersteund door een referentieconsulent.
- Indien mogelijk de jongere zelf.
- Indien mogelijk de ouder(s) en/of een vertrouwenspersoon.
- Een afvaardiging vanuit het mogelijk hulpverleningsaanbod (JWZ, VAPH, K&G, ...).
- Expert diversiteit (OTA).
- Een Islamexpert (Platform Vlaamse Imams en Moslimexperten, zie hoofdstuk 6.2).
- Trauma-expert.
- CLB medewerker (re-integratie in onderwijs).
- Lokale radicaliseringsambtenaar.
- Mogelijke anderen (grootouders, ...).

In hoofdstuk 6 worden deze mogelijke deelnemers uitgebreider voorgesteld, met inbegrip van hun contactgegevens.

- **Input:**
 - De informatie uit het eerste voorlopige assessment.
 - Eventuele infofiche vanuit staatsveiligheid, databank.
 - Eventueel veiligheidstraject vanuit Local Task Force of LIVC.
 - De input van de verschillende aanwezigen.

- **Resultaat**
 - De consulent heeft de eindregie in handen. Vanuit de benadering SOS wordt er een veiligheidsplan opgesteld.
 - Er is duidelijkheid over het best te volgen traject, met aandacht voor zowel veiligheid, school, lokale aanpak, traumabegeleiding, hulpverlening als ondersteuning in de context.
 - Als er NRTJ aanbod noodzakelijk is, gebeurt de aanvraag volgens de processen van ITP.
 - Indien er op zeer korte termijn crisisbegeleiding of -verblijf noodzakelijk is worden de crisismeldpunten gecontacteerd.
 - Indien de inschatting er is dat er een moeilijk te realiseren hulpverleningstraject zal komen, wordt de jeugdhulpregie zo snel mogelijk betrokken.
 - Er worden afspraken gemaakt over de manier waarop de afspraken van het plan teruggekoppeld kunnen worden op het van toepassing zijnde LIVC.

5. HULPVERLENINGSAANBOD RADICALISERING BINNEN JONGERENWELZIJN

Rekening houdend met het resultaat van het assessment zal er een traject op maat van de minderjarige uitgewerkt moeten worden. Aangezien het om een erg diverse doelgroep gaat, kan het volledige reguliere aanbod van Jongerenwelzijn hieronder vervat zitten. Waar nodig kan hieraan ondersteunende aanvullende expertise toegevoegd worden of kan er een traject uitgezet worden binnen een specifiek aanbod. Binnen dit hoofdstuk bekijken we het aanbod dat vanuit Jongerenwelzijn zelf ter beschikking staat, in het volgende hoofdstuk wordt mogelijk aanvullende externe expertise besproken. Indien uit het assessment zou blijken dat NRTJ hulpverlening binnen andere sectoren (K&G, VAPH, ...) meer aangewezen is, zal de aanvraag volgens de processen van ITP gebeuren.

5.1 Doelgroep

- Kinderen van ouders die (dreigen te) radicaliseren
- Tieners onder invloed van een haatprediker
- Jonge kinderen van terugkerende ouders uit IS-gebied
- Minderjarige foreign terrorist fighters
- Minderjarigen die onder invloed gestaan hebben van IS propaganda
- Minderjarigen die op het punt staan te vertrekken naar IS gebied
- ...

5.2 Regulier aanbod

- Pleegzorg
- (Intensieve) mobiele begeleiding
- OOC
- Verblijf – CANO – meer beveiligend verblijf
- Crisisbegeleiding – crisisinterventie
- CBAW
- Ondersteunende begeleiding (ontheming, ...)
- HCA
- Verblijf in een gemeenschapsinstelling

5.3 Ondersteunend aanbod Jongerenwelzijn

- OTA
- Touter

5.4 Gespecialiseerd aanbod Jongerenwelzijn

Zoals omschreven is het de expliciete keuze om de begeleiding van minderjarigen met een radicaliseringsproblematiek op te vangen binnen het ruime reguliere aanbod. Behalve de mogelijke ondersteuning door experts, zijn er toch enkele projecten en programma's die ervaring opgebouwd hebben in een meer gerichte begeleiding.

- **Cocon Vilvoorde**

Na de projectovereenkomst die liep van 2015 – 2017, en waarbij er sterk ingezet werd in de ontwikkeling van een multi agency approach, wil de Cocon in 2018 verder inzetten op de intensieve mobiele begeleiding van minderjarigen. Een specifieke aanpak, waarbij er tegelijk op verschillende domeinen ingezet wordt: laagdrempelig, outreachend, intensief op maat van een jongere, verbindend naar de verschillende partners, ... maar met als centrale aandachtspunt in en met de leefomgeving van de jongere zelf.

- **Touter**

De voorbije jaren heeft de Touter in het project Hou-Vast veel expertise opgebouwd in de intensieve begeleiding van jongeren met een radicaliseringsproblematiek. Dit project werd gefinancierd door Stad Antwerpen. De instroom verliep ook exclusief via de stadsdiensten. Aan de hand van de resultaten wordt dit project in 2018 verbreed met eenmalige projectmiddelen van Jongerenwelzijn, om ook instroom via de gemandateerde voorzieningen mogelijk te maken. De Touter kan hiermee, op jaarbasis, 10 trajecten intensief mobiel begeleiden.

Instroom in dergelijke trajecten kan enkel via de toegangspoort.

- **Elegast (SLIM)**

SLIM staat voor 'Samen Leven In de Maatschappij'. Ze richten zich tot jongeren die hun weg niet vinden in de samenleving, geen aansluiting vinden in de huidige structuren, en daardoor mogelijk vatbaar zijn voor extreme alternatieven die hen aangereikt worden. Het kunnen jongeren zijn die al een beginnend radicaal gedachtengoed ontwikkelen of vertonen: het vormingsaanbod heeft als doel het hernieuwen en of versterken van de bindingen van de jongere met zichzelf, zijn omgeving en de maatschappij en richt zich naar jongeren en eerstelijns werkers:

<http://www.elegast.be/slim.html>.

5.5 Prioritaire partners bij terugkeer minderjarigen uit conflictgebied

De specifieke doelgroep van minderjarigen die mogelijk vanuit conflictgebied zullen terugkeren, vraagt een aanpak die snel, goed voorbereid en ingebed in duidelijk partnerschap kan ingezet worden. Terugkeerders uit conflictgebied (zowel de jonge kinderen van strijders als de +12 jarigen die beschouwd worden als Foreign Terrorist Fighters) worden bij aankomst op Belgisch grondgebied aangehouden. Indien er minderjarigen meereizen met de terugkeerders, is de

afpraak met OCAD dat de jeugdhulp die verder opvolgt en wanneer nodig verblijf aanbiedt, steeds nadat het parket hiertoe beslist.

Om deze terugkeer goed voor te bereiden werden er concrete afspraken gemaakt met OCAD inzake de manier waarop Jongerenwelzijn kan beschikken over de noodzakelijke informatie en het tijdsplan van de geplande terugkeer.

De inschatting van het OCAD over het aantal mogelijke terugkerende minderjarigen blijft voorlopig laag. Bovendien is het merendeel van de minderjarigen daar geboren, en dus in de leeftijdscategorie 0 – 3 jaar. Het aantal +12 jarigen is héél beperkt.

Niet voor elke minderjarige die terugkeert zal er onmiddellijk verblijf moeten ingeschakeld worden in privaat aanbod:

- Kinderen zijn jonger dan 3 jaar : de kinderen kunnen mogelijk mee naar een moeder-kind afdeling in gevangenis (vb. Brugge).
- Kinderen zijn ouder dan 12 jaar : worden beschouwd als FTF (Foreign Terrorist Fighter). Piste gemeenschapsinstelling wordt hierin naar voor geschoven.
- Kinderen 0 – 12 jaar : kunnen terecht in een veilig familiaal netwerk, ondersteund door een mobiel aanbod.

In elke regio worden er afspraken gemaakt met een aantal partners die, wanneer dit nodig zou zijn, heel snel kunnen ingeschakeld worden. Hierbij wordt er aandacht gegeven aan een voldoende divers aanbod, zowel naar begeleidingsvorm als naar leeftijdsadequate aanpak.

Binnen deze partners zit er zowel mobiel aanbod, CKG, pleegzorg als organisaties die mogelijk verblijf kunnen aanbieden. De contactgegevens van deze partners, en de manier waarop ze gecontacteerd kunnen worden, worden gebundeld in een interne procedure bij Jongerenwelzijn die kan opgevraagd worden bij het hoofdbestuur of de regioverantwoordelijke.

6. EXTERNE ONDERSTEUNENDE EXPERTISE

Het opvangen van signalen van radicalisering, en het inschatten van de impact hiervan, kan organisaties en hulpverleners onzeker maken over de mogelijkheden die ze hebben om hier verder mee aan de slag te gaan. Toch is het belangrijk om, net zoals in andere trajecten waar je binnen de hulpverlening mee in aanraking komt, vanuit de eigen expertise te zoeken naar mogelijkheden, krachten en verbinding.

Maar gepaste bijkomende externe ondersteuning, met verschillende expertises, kan cruciaal zijn om te kunnen omgaan met de specificiteit van de problematiek. De inschatting van wat deze ondersteuning kan inhouden en welk aanbod kan ingeschakeld worden kan op verschillende momenten vastgesteld worden, te beginnen bij het assessment zoals besproken in hoofdstuk 4.

6.1 Theologische expertise

Het niet of onvoldoende kennen van de Islam, of de mogelijke interpretaties van teksten, kunnen aanleiding geven tot onzekerheid. Toch geven experts aan dat het belangrijk is om ook hier te blijven vertrekken vanuit de eigen hulpverleningsexpertise. Ondersteuning kan gevraagd worden aan OTA (zie 5.3), maar voor meer diepgaandere trajectondersteuning op theologisch vlak kan er ook gedacht worden aan externe expertise. Hiervoor werd de vzw Platform van Vlaamse Imams en Moslimdeskundigen (PVIM), onder leiding van Khalid Benhaddou, opgericht.

6.1.1 Doelstelling:

Het project 'theologische aanpak van islamitisch radicalisme' heeft als doelstelling het bieden van kwalitatieve en betrouwbare theologische ondersteuning bij de opvolging van dossiers waar sprake is van een radicaliseringsproces. Deze ondersteuning kan uit twee zaken bestaan :

1. Advisering:

Een advisering gebeurt op basis van maximum twee gesprekken (maximum twee uren per gesprek) waarbij de expert die beschikbaar wordt gesteld door de initiatiefnemer nagaat in hoeverre betrokkene kennis heeft van de islam, welke religieuze inzichten en bronnen hij heeft of raadpleegt en in welke mate zijn/ haar geloofsbeleving problematisch is. Hiervan wordt een schriftelijk en gemotiveerd advies opgemaakt met een analyse van mogelijke problemen in het kader van geloofsbeleving, voorstel van oplossingen en de eventuele noodzaak voor het volgen van een gespecialiseerde begeleiding. Het schriftelijk advies wordt binnen de maand na aanvraag overgemaakt aan de consultant of de justitieassistent die de aanvraag heeft gedaan.

2. Begeleiding:

De gespecialiseerde begeleiding richt zich op:

- het veranderen van rigide denkpatronen en inzichten,
- het ombuigen van negatief gedrag
- of het aanleren van sociale en probleemoplossende vaardigheden, gelinkt aan de problematische geloofsbeleving.

De begeleiding behelst maximum tien gesprekken (maximum twee uren per gesprek). De begeleiding wordt binnen de maand na aanvraag door de consulent of justitieassistent opgestart door de expert die werd aangesteld door de initiatiefnemer.

6.1.2 Wie kan er gebruik van maken:

De consulenten van de ondersteuningscentra Jeugdzorg, de consulenten van de sociale diensten gerechtelijke jeugdhulp (Agentschap Jongerenwelzijn) en de justitieassistenten (Afdeling Justitiehuisen) kunnen hier beroep op doen. Hiertoe stelt het platform een aantal gescreende experts beschikbaar die over heel Vlaanderen kunnen worden ingezet.

Voor jeugdhulp is het dus de consulent die een aanvraag doet bij het platform.

6.1.3 Doelgroep:

Het platform kan gevraagd worden voor alle trajecten waar er een consulent bij betrokken is. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt in leeftijd of reeds aanwezige begeleiding. De moslimexperten kunnen ingezet worden in de context van de jongere, of in de organisatie/gemeenschapsinstelling zelf.

6.1.4 Contactgegevens:

Een aanvraag tot advies of begeleiding door het PVIM kan gebeuren via onderstaande gegevens:

Ibrahim El Omari
PVIM Platform Vlaamse Imams en Moslimdeskundigen

Mail: disengagement.pvim@gmail.com

tel: 0470 76 25 93

6.2 Traumabegeleiding

Voor minderjarige terugkeerders uit conflictgebieden bestaat de mogelijkheid dat ze door in aanraking te komen met de situatie daar ter plekke traumatische ervaringen hebben opgelopen. Ook de terugkeer op zich, en de eventuele scheiding van de contextfiguren kan ingrijpend zijn. Het is daarom een belangrijk aandachtspunt om na te gaan of er eventuele bijkomende expertise op dit vlak moet ingeschakeld worden. Hiervoor kan er aangeklopt worden bij het reguliere netwerk van de geestelijke gezondheidszorg.

Verder bekijken we hoe we de expertise die door Solentra opgebouwd is inzake traumabegeleiding voor kindsoldaten en de begeleidingen in het kader van de vluchtelingenproblematiek eventueel kunnen koppelen aan de assessment fase en de verdere ondersteuning tijdens de begeleiding.

Zodra dit duidelijker is vullen we dit hoofdstuk verder aan met de praktische voorwaarden om hier gebruik van te maken.

6.3 Weerbaarheidstraining

Het programma 'BOUNCE' van vzw Arktos helpt de veerkracht van (kwetsbare) jongeren tegen radicale invloeden te versterken en maakt hun sociale omgeving bewust. Het betreft een preventief programma dat werd ontwikkeld om gewelddadige radicalisering in een vroeg stadium te voorkomen; ze hebben een aanbod voor jongeren, ouders en eerstelijns werkers en train-de trainer.

Info: <http://arktos.be/mailingtemplate/1421146717.html>

7. INBEDDING IN EEN MULTI AGENCY AANPAK

De inbedding van een hulpverleningstraject rond radicalisering in een bredere maatschappelijke context is onontbeerlijk. Vzw De Cocon ontwikkelde hieromtrent de voorbije jaren veel expertise in de realiteit van Vilvoorde, waarbij er een sterke link gelegd wordt tussen de verschillende lokale partners die werkzaam zijn binnen deze stad. De resultaten van dit project werden gebundeld in een rapport, dat als inspiratiebron gebruikt kan worden in andere steden en gemeenten.

De resultaten van dit project sluiten erg sterk aan bij de aanbevelingen die geformuleerd worden vanuit de forumgroep Radicalisering. Deze aanbevelingen worden momenteel gebundeld in een nota 'aanbevelingen Lokale integrale veiligheidscellen' die heel binnenkort verspreid zal worden. Zodra beschikbaar voegen we deze toe aan dit draaiboek.

- Rapport multi agency approach (PLAN R) Cocon Vilvoorde
- nota 'aanbevelingen Lokale integrale veiligheidscellen'

In deze laatste nota zal ook meer duidelijkheid gegeven worden over hoe u als organisatie, hulpverlener of consultant kan reageren wanneer u uitgenodigd wordt voor een LIVC of partnertafel.

8. BEROEPSGEHEIM EN RADICALISERING IN DE JEUGDHULPPRAKTIJK

Omwille van de gevoelige informatie, of de niet altijd concrete signalen die er in trajecten waarin sprake is van radicalisering kunnen opgevangen worden, in combinatie met de noodzaak om met verschillende partners rond de tafel te zitten voor bijvoorbeeld een assessment of een LIVC, is een duidelijk kader inzake het beroepsgeheim noodzakelijk.

De uitwerking hiervan gebeurt vanuit het Platform Radicalisering, en de resultaten worden gebundeld in de nota 'aanbevelingen Lokale integrale veiligheidscellen'.

Zodra dit beschikbaar is zal het verspreid worden naar de verschillende partners en organisaties van Jongerenwelzijn.

9. REGISTRATIE EN DATABANK

In afwachting van het operationeel worden van de federale gegevensdatabank, en de toegang vanuit Jongerenwelzijn hiern, werd er een interne informatieuitwisselingsprocedure uitgewerkt tussen Jongerenwelzijn en OCAD. Op deze manier kan de strikt noodzakelijke informatie inzake minderjarige Foreign Terrorist Fighters / haatpredikers (enkel +12 jarige minderjarigen) systematisch uitgewisseld worden.

Voor de toegang tot deze gegevens / databank is er een veiligheidsmachtiging noodzakelijk. Voor Jongerenwelzijn zijn het de directies van de gemeenschapsinstellingen en de administrateur-generaal die deze veiligheidsmachtiging hebben.

10. LIJST VAN AFKORTINGEN

ACT	Afdeling Continuïteit en Toegang
CANO	Centrum voor Actieve Netwerkontwikkeling en Omgevingsondersteuning
CBAW	Contextbegeleiding in functie van autonoom wonen
CLB	Centrum voor Leerlingenbegeleiding
GI	Gemeenschapsinstellingen
HCA	dienst voor Herstelgerichte en Constructieve Afhandeling
IS	Islamitische Staat
ITP	Intersectorale toegangspoort
K&G	Kind en Gezin
LIVC	Lokale integrale Veiligheidscel
LTF	Local Task Force
NRTJ	Niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp
OCAD	Orgaan voor de coördinatie en analyse van dreiging
OCJ	Ondersteuningscentrum Jeugdzorg
OOOC	Onthal, observatie en oriëntatiecentrum
OSD	Afdeling Ondersteuningscentra en sociale diensten jeugdrechtbank
OTA	Ondersteuningsteam allochtonen
RTA	Radix Tool Antwerpen
SDJ	Sociale Dienst voor gerechtelijke jeugdhulp
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap